

สรุป คุยกันวันพุธ

ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์

กฎหมายกับการบังคับใช้ในสังคมไทย

นำเสนอโดย

พ.ต.อ.จำรูญ เด่นอุดม

ร.ท. สุวรรณ ศรีพรหมมา

อาจารย์ปิยะ กิจถาวร

ดำเนินการเสวนาโดย

ผศ.ดร. พีรยศ ราชัมมูลา

วันพุธที่ 17 สิงหาคม 2537

ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ฝ่ายหอสมุด จอห์น เอฟ. เคนเนดี

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สังคม เป็นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เพื่อดำเนินกิจกรรมของชีวิตในขั้นตอนต่าง ๆ การอยู่ร่วมกันนั้นบางครั้งก็จะมีผลกระทบในสิทธิของคนอื่น ๆ จึงทำให้เกิดการควบคุมพฤติกรรมเพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยปกติสุข สิ่งที่ใช้ควบคุมเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุขอย่างหนึ่ง คือ กฎหมาย

กฎหมาย เป็น กติกาหรือกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อการฝ่าฝืนต้องมีสภาพ บังคับ โดยการลงโทษ

กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดเป็นแม่บทของกฎหมาย มีกฎหมายลูก ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในสิ่งคมเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งแบ่งได้เป็น

- กฎหมายอาญา
- กฎหมายแพ่ง

กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่ผู้เสียหายฟ้องหรืออำนาจรัฐฟ้องเอง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการจับกุมและสอบสวน เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
2. ส่วนฟ้องร้อง เป็นอำนาจของอัยการ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลความยุติธรรม
3. ส่วนพิพากษาคดี หรือการพิจารณา เป็นอำนาจศาล
4. ส่วนบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา เป็นความรับผิดชอบของราชทัณฑ์

กฎหมายแพ่ง เมื่อมีการละเมิด ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายมีสิทธิฟ้องร้องได้ดังนี้

1. ชำระหนี้เป็นทรัพย์สิน
2. ให้มีการกระทำการบางอย่างหรือ งดกระทำการบางอย่าง

ความจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เมื่อเกิดกรณีความผิดทางอาญามักมีการวิ่งเต้นเพื่อช่วยเหลือทางคดี ในส่วนนี้อัยการให้ความเห็นว่า หากอำนาจรัฐทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา คนที่วิ่งเต้นก็จะอยู่ในสภาพ ตบมือข้างเดียวไม่ดัง และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ดังนี้

1. อำนาจในส่วนสอบสวนนั้นจะมีหน้าที่คือ ส่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง
2. ส่วนฟ้องร้อง ซึ่งเป็นของอัยการนั้นมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- สอบสวน ไม่สมบูรณ์ ให้สอบสวนเพิ่มเติม (ในประเด็นใด ๆ)

- คดีนี้มีเหตุควรระงับคดีหรือไม่

- การกระทำอย่างนั้นเป็นความผิดหรือไม่

- ใครเป็นผู้กระทำความผิด ทำจริงหรือไม่

- มีพยาน หลักฐาน เพียงพอในการพิสูจน์ที่ศาลหรือไม่

- คดีนั้นถ้าฟ้องไปแล้ว จะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหรือไม่ โดยประเด็นนี้

อัยการสูงสุดจะเป็นผู้พิจารณา ในการพิจารณาคดีความต่าง ๆ นั้น อัยการจะฟ้องหรือไม่ฟ้อง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอัยการแต่ขึ้นอยู่กับประเด็นในการพิจารณาดังกล่าวข้างต้น

จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากขึ้น กลไกที่ใช้ควบคุมบังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น และกลไกแรกที่ควบคุมในส่วนนี้ก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีภารกิจสำคัญ 2 ด้าน

1. การป้องกัน

2. การปราบปราม

- การป้องกัน เป็นการป้องกันปัญหาการละเมิดที่จะเกิดขึ้น มีวิธีการป้องกัน หลากรูปแบบ เช่น การให้ความรู้ การตรวจตราดูแลความเรียบร้อยและอื่น ๆ

- การปราบปราม เป็นการแก้ปัญหา เมื่อเกิดเหตุ มีขั้นตอนดังนี้
เกิดเหตุ มีผู้รู้เหตุและแจ้ง ตำรวจสอบสวน พบความผิด ขออนุมัติจับกุม แจ้งข้อหา
รวบรวมพยานหลักฐานหาความจริง ส่งอัยการ

นั่นคือ ขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ควบคุมกฎหมาย แต่เหตุการณ์ในสังคมได้
สะท้อนภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ และมีหลายคนเห็นว่า กฎหมายในบ้านเมืองเราไม่มีสภาพ
บังคับใช้ที่ยุติธรรม ปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ยุติธรรมมีมากมาย

จากประเด็นข้างต้น ผู้ร่วมเสวนาได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ กันไปถึงสาเหตุที่สภาพ
การบังคับใช้กฎหมายในบ้านเมืองไม่เด็ดขาด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- การร่วมมือในการเป็นพยาน ชั้นศาลของประชาชน ข้าราชการ มีน้อยเพราะไม่มั่นใจ
ในความปลอดภัย รวมทั้งระบบต่าง ๆ ไม่ช่วยให้ผู้ที่มาเป็นพยานร่วมมือกับทางราชการ เช่น
การต้อนรับของเจ้าหน้าที่ ความเสี่ยงในการเป็นพยาน และอื่น ๆ

- อัตราส่วนในการดูแลประชาชนของตำรวจอยู่ในอัตรา 1 : 800/1 : 1000 ซึ่งไม่
เพียงพอในการดูแลอย่างทั่วถึง

- ระบบสังคมในประเทศที่เป็นลักษณะระบบอุปถัมภ์ ระบบพรรคพวก มีการช่วย
เหลือกัน คดีใหญ่ ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่สามารถทำอะไรกับคนผิดได้

- ระบบราชการไทยยังมีระบบเจ้าขุนมูลนาย ทำให้เกิดช่องว่างระหว่าง ข้าราชการกับ
ประชาชน ประชาชนไม่ไว้วางใจข้าราชการ

อย่างไรก็ตามสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ระบบต่าง ๆ ของราชการได้
มีการเปลี่ยนแปลงให้ทันเหตุการณ์ รวมทั้งกฎหมายในสังคมก็ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อความ
เหมาะสมกับสภาพสังคม เจ้าหน้าที่ของทางราชการในส่วนต่าง ๆ ก็ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อ
เป็นที่พึงของประชาชนอย่างแท้จริงแต่ที่สำคัญในการทำให้กฎหมายมีสภาพบังคับใช้ที่ยุติธรรม
และศักดิ์สิทธิ์ นั่นคือ จิตสำนึกของประชาชน เจ้าหน้าที่ และระบบกระบวนการยุติธรรมที่มุ่งถึง
ประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นทางการเป็นด้านหลัก

แนวทางกระจายอำนาจเป็นจริงได้อย่างไร

นำเสนอโดย

นายสาเลิม อัลนะดีห์ ประธานสภาจังหวัดปัตตานี

นายมณฑล ซาติสุวรรณ หัวหน้างานทะเบียนอำเภอเมืองปัตตานี

อาจารย์ปิยะ กิจถาวร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ดำเนินการเสวนาโดย

อาจารย์ประยงค์ ไช้ซัด

วันพุธที่ 16 พฤศจิกายน 2537 19.30-21.30 น.

ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การกระจายอำนาจ เป็นหัวข้อเรื่องที่หลายคนให้ความสนใจกันเป็นอย่างมาก เพราะมีความคิดเห็นว่าหากมีการกระจายอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของรัฐ น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี คุยกันวันพุธครั้งที่ 37 จึงได้นำหัวข้อ แนวทางการกระจายอำนาจเป็นจริงได้อย่างไร มาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น นักการเมือง ท้องถิ่น นักปกครอง นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ การกระจายอำนาจ เป็นการแบ่งงานกันทำเพื่อช่วยกันทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในแต่ละส่วนของการปกครอง หากมีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนต่าง ๆ ประโยชน์ที่ได้ก็คือส่วนรวม

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่มีการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ในบ้านเมืองทำให้ผู้ร่วมเสวนามองในประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในหลาย ๆ ประเด็น คือ

- องค์การการเมืองที่ทำหน้าที่ในการปกครองในปัจจุบัน ไม่สามารถสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ประชาชนไม่สามารถพึ่งพาองค์กรด้านการเมืองการปกครองได้

- ลักษณะการปกครองที่มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ศูนย์กลางเป็นหลัก เมื่อมีปัญหาทุกอย่างจะเข้าสู่ส่วนกลาง การแก้ปัญหาลังช้าไม่ตรงจุด และล่าช้า
- สิ่งจำเป็นพื้นฐานของประชาชนในท้องที่ห่างไกลไม่เพียงพอเนื่องจากไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง
- ข้าราชการประจำในแต่ละท้องถิ่นไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้ทำให้มีการแทรกแซงของข้าราชการการเมือง ในที่สุดระบบราชการเป็นระบบที่ไม่ได้เป็นที่พึ่งพาของประชาชน
- กฎหมายของประเทศ ได้ให้อำนาจกับผู้ที่มีหน้าที่ปกครองมาก หากใช้ในทางมิชอบปัญหา ก็จะตามมา และประชาชนไม่มีสิทธิเลือกผู้ปกครอง
- ปัญหาการประพฤตินมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ทาง การตรวจสอบจากประชาชน
- อำนาจการบริหารประเทศในแต่ละส่วนไม่ได้มีการคานอำนาจกันอย่างแท้จริง เพราะไม่ได้มีการกระจายอำนาจ
- นักปกครองในปัจจุบันไม่ได้เป็นคนในพื้นที่ การรับรู้และการแก้ปัญหาไม่ตรงกับความต้องการในท้องถิ่น
- การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างล่าช้า
- อยากรู้ก็ได้มีหลายฝ่ายคัดค้านการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะการแก้รัฐธรรมนูญ มาตรา 198 มาตรา 199 โดยมีเหตุผลดังนี้
 - ประชาชนยังไม่มีความพร้อม
 - ยังไม่ถึงเวลาในการเปลี่ยนแปลง
 - ต้องใช้งบประมาณในการเลือกตั้งมาก
 - ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสำนักงานและอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น
 - ปัญหาความมั่นคง
 - ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมดบพบาท
 - หากมีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด จะคานอำนาจระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด กับนายกองค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด

ส่วนแนวทางในการกระจายอำนาจนั้น มีผู้เสนอแนวทางดังนี้

- การกระจายอำนาจจะต้องมีการแก้กฎหมาย เพราะการปกครองขึ้นอยู่กับหลักของกฎหมาย
- สร้างความคิดเห็นร่วมกันเพื่อแนวทางในการสร้างประชาธิปไตย ไม่มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก ส่งเสริมความคิดเห็นอย่างมีเสรีภาพ และยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก

วารสารวิทยบริการ

สรุปคุยกันวันพุธ

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2538

ศักดิ์พันธ์ ตันนิมลรัตน์

- ใช้กลไกในการตรวจสอบ ควบคุม และคานอำนาจ โดยใช้รัฐธรรมนูญ เป็นหลักในการคานอำนาจต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญถือเป็นพื้นฐานทางการเมืองและนำไปสู่การปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจ

- ใช้สติปัญญาให้มากกว่า ศรัทธา และอารมณ์ สถาบันทางการศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการเมือง การปกครอง ในลักษณะการให้ความรู้โดยการศึกษาวิจัย

